

ולימא¹ מר משום שביתת כלים –

And let the master say, because of the ‘resting of utensils’

Overview

The גמרא cited a ברייתא which prohibits placing wheat into a water mill on ע"ש unless all the wheat is ground before שבת (as opposed to other cases there which are permitted). רבה explained the reason a mill is different because it makes noise (משמעת קול). רב יוסף asked רבה, why do you not say the reason the mill is אסור is because of שביתת כלים, and רב יוסף cites a ברייתא that שביתת כלים is אסור. [It appears at this point (at least according to רב יוסף) that ב"ה agree to מה"ת שביתת כלים.] Later, however the גמרא concludes that only ב"ש maintains שביתת כלים דאורייתא, but not ב"ה. Our תוספות dissects the views of רב יוסף and רבה in this matter.

תוספות asks:

ואם תאמר למאי דמסיק² מאן תנא שביתת כלים דאורייתא בית שמאי -

And if you will say; according to what the גמרא concludes; ‘who is the תנא that maintains שביתת כלים מה"ת it is ב"ש’ -

מאי פריך רב יוסף³ ולימא מר משום שביתת כלים -

What is ר"י asking, ‘but let the master (רבה) say placing wheat in a water mill is prohibited) because of שביתת כלים’ -

וכי אינו יותר טוב כמו שמפרש רבה שמשמעת הקול ואתי כבית הלל⁴ -

For is it not better the way רבה explained it that the mill is prohibited because it is משמעת קול, so the ברייתא of ר"י, will be according to ב"ה! However according to ר"י (who prohibits the mill because of שביתת כלים), the ברייתא will be like ב"ש!

תוספות answers:

ויש לומר דלא סבירא ליה לרב יוסף טעמא דהשמעת הקול כלל -

And one can say; that ר"י does not agree at all with the reason of ‘making noise’, he does not feel that this should be a reason why ב"ה would prohibit it -

ומסתברא ליה טפי לאוקמה כבית שמאי משום שביתת כלים -

And it is more logical to ר"י to establish the ברייתא like ב"ש and the mill is

¹ Seemingly this תוספות should precede the previous אונין תוס' ד"ה ולימא.

² See later on this עמוד that אמר רב אשימיא אמר רב אשימיא תנא שביתת כלים דאורייתא ב"ש היא עמוד.

³ It seems from תוספות question that רב יוסף (merely) said שביתת כלים, and he meant (like the מסקנא) that the ברייתא is according to ב"ש. However the גמרא, בעל הגמרא, who said, והשתא דאמרת לב"ה אית להו שביתת כלים, misunderstood ר"י and thought that he also agrees that ב"ה אית להו שביתת כלים, until the גמרא finally concluded (what ר"י meant all along) that only ב"ש maintains שביתת כלים מה"ת. See מהר"ם for a (slightly) different explanation.

⁴ It is always preferable to establish a ברייתא like ב"ה, rather than according to ב"ש.

prohibited **because of כלים**,⁵ for which there is a source in the cited ברייתא.

ר"י explains why רבה disagrees with תוספות⁶

ונראה דרבה סבר דטעמא דבית שמאי לאו משום שביתת כלים הוא⁷ -

And it appears to תוספות that רבה maintains that the reason of ב"ש, why they prohibited all these things in the משנה is not because of כלים -

אלא סבר דטעמא דבית שמאי דגזרינן דילמא אתי למעבד בשבת⁸ -

Rather רבה maintains the reason of ב"ש' s' prohibitions is because we decree this injunction out of concern that perhaps he will do it on שבת, if we permit him to begin on ע"ש and continue into שבת.

רבה: according to שביתת כלים is not because of ב"ש the reason of תוספות proves that

דאי לרבה נמי טעמא דבית שמאי משום שביתת כלים -

For if according to רבה also, the reason of ב"ש is because of שביתת כלים -

למה היה צריך רב יוסף להביא הברייתא⁹ -

Why was it necessary for ר"י to cite the ברייתא which teaches שביתת כלים -

והא מתניתין היא דאסרי בית שמאי משום שביתת כלים -

But it is already stated in our משנה, where ב"ש prohibit, because of כלים!

גזירה: offers an additional proof that the reason of ב"ש is because of תוספות

ועוד דאמר לקמן (דף יט,א) הני דאי עביד להו בשבת חייב חטאת גזרו בית שמאי עם השכה -

And furthermore, for the גמרא states later; 'these, if he would do them on שבת he would be חייב a חטאת, so ב"ש decreed a prohibition on them at nightfall' -

משמע דטעמא דבית שמאי משום גזירה ולא משום שביתת כלים¹⁰ -

⁵ ר"י would rather have the ברייתא follow ב"ש (which may be unusual) with a logical explanation, than have it follow ב"ה (which is more common) but with no valid explanation.

⁶ Seemingly the logic of ר"י is compelling (see footnote # 5).

⁷ All the cases in the משנה are situations in which the כלים are not actively doing something; they are merely passive. רבה assumes that in such a situation the concept of שביתת כלים is inapplicable; he concludes therefore (based on the משנה) that there is no שביתת כלים, Therefore רבה cannot agree with ר"י that the reason of ריחיים is because of כלים according to ב"ש, since רבה maintains that (based on our משנה) the ב"ש do not agree with שביתת כלים. See footnote # 15.

⁸ Therefore the ברייתא cannot go according to ב"ש, for what is the difference between ריחיים and the rest; the same גזירה should apply to all of them equally. However according to ב"ה (who are not גוזר) the difference is that by ריחיים there is השמעת קול.

⁹ ר"י asked רבה why do you give the reason of קול (like ב"ה), give a better reason of שביתת כלים (according to ב"ש), and to prove that שביתת כלים is a valid concern, he cites the ברייתא to (so to speak) convince רבה that שביתת כלים is a valid concern. However if רבה agrees that the reason of ב"ש in our משנה is because of שביתת כלים, why did ר"י try to convince רבה, when it is obvious from our משנה. This proves that רב יוסף knew that רבה did not subscribe to שביתת כלים (even) according to ב"ש. Therefore he needed to prove that it is indeed a valid concern.

¹⁰ If the reason of ב"ש is because of שביתת כלים, why mention whether חטאת חיוב לידי or not; we need to know whether or not it is considered שביתת כלים! See footnote # 11.

It seems from that גמרא that the reason of ב"ש is because of a גזירה, but not because of שביתת כלים –

תוספות responds to an anticipated difficulty:¹¹

ולרב יוסף לא תקשה אמאי [לא] אסרי בית שמאי טעינת קורה משום שביתת כלים -
And according to ר"י you cannot ask, why did not ב"ש prohibit loading the beams of the הבד בית on account of שביתת כלים -

דהתם אתי ממילא טפי מכל הנך דמתניתין¹² -
For there by וכו' קורות בית הבד וכו' the liquid (wine and oil) exudes by itself more readily than all the other cases in our משנה. The כלים are totally passive.

תוספות asks:

ואם תאמר לרבה הך ברייתא דשביתת כלים אמאן תרמייה¹³ -
And if you will say, according to רבה, upon whom will you place this ברייתא of שביתת כלים; whose view is it following?

תוספות answers:

ויש לומר דרבה סבר דברייתא דשביתת כלים בית שמאי היא והיכא דעביד מעשה -
And one can say; that רבה maintains that the שביתת כלים of ברייתא is according to ב"ש in a case where the כלים performed an action (like ריחיים) -

אבל היכא דלא עביד מעשה כי הנך דמתניתין טעמייהו משום גזירה¹⁴ -
However where the כלים do not do a מעשה like those cases in our משנה, the reason for their prohibition is because of the גזירה, that he may come to do it on שבת -
ומצודות דמתניתין בלחי¹⁵ וקוקרי:

And the traps¹⁶ of our משנה are לחי וקוקרי where they do not do a מעשה so they

¹¹ The גמרא (on יט,א) just cited by תוספות explained why ב"ש permit קורות בית הבד and are not גוזר, since it will not come to an איסור מה"ת. This answer is acceptable if the reason of ב"ש is (like רבה maintains) because of a גזירה that דילמא אתי גזירה, however according to ר"י that the reason is because of שביתת כלים; how does this answer the question!

¹² It therefore does not violate שביתת כלים. Indeed according to רב יוסף there never was a question why קורות are different, because it is obvious (since it is אתי ממילא טפי) there is no שביתת כלים. The question was according to רבה, that the reason is משום גזירה, why are קורות different. The גמרא answered that by גזרי לא חטאת לא גזרי מידי דלא אתי לחיוב חטאת לא גזרי.

¹³ ב"ה certainly does not agree to שביתת כלים (see מהרש"א) and ב"ש according to רבה also does not agree to שביתת כלים, so this ברייתא, which states שביתת כלים דאורייתא, whose view is it following.

¹⁴ It seems that רבה was unaware of the ברייתא of שביתת כלים; he only knew of our משנה and the ברייתא of ריחיים, therefore רבה concluded that in our משנה the reason of ב"ש is משום גזירה, and therefore presumably the ברייתא of ריחיים which permitted everything except for ריחיים must be according to ב"ה, who are not גוזר, except for ריחיים which is משמיע קול. Once רבה became aware of the ברייתא of שביתת כלים, he divided the cases of ב"ש into two categories; when קא עביד מעשה it is אסור because of שביתת כלים, and when קא עביד מעשה it is אסור משום גזירה.

¹⁵ See לחי וקוקרי that רש"י ד"ה לחי וד"ה וקוקרי is like a hook which the fish swallows, and קוקרי is a trap which does not snare but rather the animal gets stuck inside and cannot get out, עיי"ש. Both are מעשה.

¹⁶ Perhaps תוספות means to say that we cannot assume that מצודות in the משנה are מעשה, קא עביד מעשה, for then why did רבה

are שביתת כלים because of אסור משום גזירה, but not because of אסור משום גזירה.

Summary

According to רב יוסף the reason of ב"ש is because of שביתת כלים (which does not apply to קורות וכו'). According to רבה in a case of לא עביד מעשה it is לב"ש because of שביתת כלים, if it is עביד מעשה because of גזירה, if it is אסור because of שביתת כלים.

Thinking it over

1. If we are גוזר in a case where לא עביד מעשה then we should certainly be גוזר in a case where עביד מעשה, why the need for שביתת כלים?¹⁷
2. How can we explain the מחלוקת between רב יוסף ורב רבה by כלים which לא עביד מעשה; that רבה maintains there is no שביתת כלים in these cases and רב יוסף maintains there is שביתת כלים even in these cases?
3. According to רב יוסף why does the גמרא ask on ט,א why ב"ש are not גוזר by קורות, since there it is מילא טפי? And why does the גמרא use the term גזרו, if the איסור is משום שביתת כלים?

assume that ב"ש do not ascribe to שביתת כלים, since by מצודות there is שביתת כלים. Therefore it is preferable to say that the מצודות in our משנה are מעשה, לא קעביד מעשה, so רבה could not find in our משנה any case of שביתת כלים. Therefore he assumed that the reason of ב"ש is משום גזירה. See, however, the רש"י who explains תוספות to mean that our משנה is discussing even a case of לחי וקוקרי and certainly where קא עביד מעשה.

¹⁷ See יעב"ץ.